

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av

Utbildningspolitiskt program

*Ung Vänsters 47:e kongress
14-17 maj 2015*

★ UNG VÄNSTER

1 Skolan – en arena för politisk kamp

2
3 För Ung Vänster är rätten till kunskap fundamental och är i sitt yttersta ett medel för
4 mänsklig frigörelse. I ett verkligt jämlikt samhälle är rätten till kunskap lika för alla,
5 men i dagens ojämlika Sverige begränsas vår möjlighet att tillgodogöra oss den
6 kunskap vi har rätt till av strukturer kring klass och kön. I det kapitalistiska systemet är
7 skolan primärt till för att fylla de behov av utbildad arbetskraft som finns i
8 produktionen, men används också för att reproducera den rådande ordningen.
9

10 Skolan har alltid varit ett politiskt slagfält. Där står jämlikhetens ideal mot elitismens
11 och strävan mot frigörelse står mot disciplin. I hur skolan organiseras och kring vad
12 som överhuvudtaget lärs ut ställs klassernas och mäns och kvinnors olika intressen
13 mot varandra. I skolan ställs ideologier och värderingar på sin spets. En demokratisk
14 skola, där rätten och den praktiska möjligheten att tillgodogöra sig kunskap är
15 likvärdig för alla, som lär ut och praktiserar demokrati och som utgår från individens
16 behov är en självklar del av ett socialistiskt samhälle.
17

18 Kunskap handlar om makt. Skolan har möjlighet att antingen fungera som ett verktyg
19 för att befästa den rådande ordningen eller utgöra en murbräcka mot dagens
20 klassamhälle. Arbetarrörelsen har i Sverige ända sedan dess begynnelse kämpat för att
21 kunskap inte ska vara förbehållet en liten samhällselit. Gentemot ett skolsystem som
22 reproducerar sociala hierarkier har vi ställt en sammanhållen skola där den egna
23 bakgrunden inte avgör framtiden. Detta har varit genomgående i allt från kampen för
24 en enhetsskola och uppöppnandet av den högre utbildningen för arbetarklassens barn
25 till dagens kamp mot marknadsanpassning och sortering.
26

27 På samma gång har rätten till utbildning historiskt begränsats utifrån kön. Längre var
28 kunskap och skolgång, särskilt högre utbildning, reserverat för män, eftersom kvinnor
29 inte ansågs vara kapabla att tillägna sig eller i praktiken använda sig av sina kunskaper.
30 Utbildningsväsendet kontrollerades tidigt av män. Skolan kan användas för att
31 upprätthålla könsmaktsordningen, men också vara ett verktyg för att bekämpa den.
32 Dagens skola reproducerar traditionella könsroller och uppmuntrar killar att ta plats
33 på tjejers bekostnad, både i och utanför klassrummet. En jämställd skola måste istället
34 motverka föreställningar om vad som anses vara manligt respektive kvinnligt och
35 utgöra ett medel för att omfördela makt i samhället från män till kvinnor.
36

37 Vänsterns landvinningar på det skolpolitiska området utmanas av privata skolor,
38 segregation och nedskärningar. Elevdemokrati och lärarnas inflytande över det egna
39 arbetet begränsas av hierarkier och byråkratiska styrmodeller. Disciplin, kontroll och
40 betyg ersätter i allt högre grad lusten till lärande och synen på kunskap som ett verktyg
41 för frigörelse. Rätten till kunskap går återigen mot att i allt högre utsträckning bara
42 gälla några istället för att omfatta alla. Vänsterns roll i kampen för ett progressivt
43 utbildningsväsende är därför idag viktigare än på mycket länge.
44

45 Det här är Ung Vänsters utbildningspolitiska program. I detta redogör vi för vår syn
46 på det svenska utbildningsväsendet, skolans roll och hur skolan bör utvecklas för att
47 bli ett verktyg i kampen för ett demokratiskt och rättvist samhälle. Med utgångspunkt i
48 vår socialistiska och feministiska samhällsanalys kämpar vi för en skola som
49 genomsyras av jämlikhet, rättvisa och som skapar förutsättningar för alla människors
50 frigörelse.

1 Den svenska skolan

2
3 Skolan har under de senaste decennierna gått från att vara en sammanhållen skola där
4 rätten till kunskap gäller lika för alla, till att allt mer fungera som en
5 sorteringsmekanism. Under lång tid har resultaten fallit i den svenska skolan. Rent
6 konkret betyder det att en växande grupp unga förvägras de kunskaper man
7 egentligen har rätt att få. Samtidigt har skolan blivit allt mindre kompensatorisk och
8 likvärdig. Vilken utbildningsbakgrund elevens föräldrar har avgör i allt högre
9 utsträckning hur väl han eller hon lyckas i skolan. Den skola som har byggts upp av
10 såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar har blivit en skola som sviker
11 arbetarklassens barn.

12
13 Sviterna efter de stora nedskärningarna under nittiotalet är fortfarande tydliga i den
14 svenska skolan. Under nittiotalet försvann nästan var sjunde lärare från grundskolan.
15 Idag är klasserna för stora och det administrativa arbetet för lärarna allt för
16 omfattande. För mycket tid går åt att rätta prov och sätta betyg istället för att planera
17 och utvärdera undervisningen. Elevhälsövarlden har för lite resurser och många
18 skolsköterskor och kuratorer ansvarar för så många elever att det inte finns tid att
19 arbeta förebyggande. Framförallt är det elever med arbetarklassbakgrund som betalar
20 nedskärningarnas pris. Idag är det färre än varannan elev med lågutbildade föräldrar
21 som går ut gymnasiet med en fullgjord utbildning. Om utvecklingen med sjunkande
22 skolresultat och lägre kunskaper ska kunna vändas krävs det mer resurser till skolan
23 och en ny riktning för utbildningspolitiken.

24
25 Samtidigt har skolan också marknadsanpassats i allt högre utsträckning.
26 Friskolereformen öppnade upp för skattefinansierade privata skolor och det fria
27 skolvalet har inneburit att det egna valet av skola blir allt viktigare. När skolan
28 öppnades upp för privata företag släpptes också vinstintresset in och det blev möjligt
29 för aktieägare att profitera på skattemedel avsedda för utbildning. Synen på skolan
30 som något som samhället ska garantera att alla får ta del av på lika villkor, har ersatts
31 av ett individualiserat synsätt där man får skylla sig själv om man väljer fel. Gentemot
32 skolan har vi gått från att vara samhällsmedborgare till att bli konsument. Därför har
33 vi också fått en skola där segregationen breder ut sig, skillnaderna mellan skolor ökar
34 och där elevens bakgrund i växande utsträckning avgör vilken utbildning man får.
35 Kopplingen mellan den minskade likvärdigheten och de fallande resultaten är tydlig.

36
37 Istället för att möta denna utveckling med politiska reformer som kompenserar för
38 samhällets orättvisor och som leder till att det finns tillräckligt med resurser, har
39 svaren istället kommit att handla om ökade kontroller och disciplinära åtgärder. Men
40 betyg i tidigare åldrar, fler nationella prov eller ordningsomdömen förbättrar i sig inte
41 några skolresultat. Istället för symbolpolitiska åtgärder krävs det satsningar och
42 reformer som går till botten med de grundläggande problemen.

43
44 En progressiv utbildningspolitik från vänster måste gå i motsatt riktning till
45 utvecklingen under de senaste decennierna. Mot marknadsanpassning och minskad
46 likvärdighet ställer vi krav på en sammanhållen skola, där det inte är ens bakgrund
47 som avgör vilken utbildning man får. Vår utbildningspolitik värderar kunskap och
48 eftersträvar att kunskaperna ska komma alla till del. För oss är skolan mer än ett medel
49 för att utbilda arbetskraft. I skolan ska man också lära sig kritiskt tänkande, kunna
50 förstå sammanhang och fostras till en demokratisk samhällsmedborgare. Medan
51 högern värderar disciplin och kontroller, betonar vi rätt till elevinflytande och lusten
52 till lärande.

1 **En jämlik skola**

2
3 För Ung Vänster är utbildning en rättighet för alla som samhället ska garantera.
4 Möjligheten till en likvärdig utbildning, oavsett bakgrund, är idag kraftigt begränsad. I
5 början av nittiotalet genomfördes tre genomgripande så kallade valfrihetsreformer av
6 det svenska skolväsendet: kommunaliseringen, friskolereformen och införandet av det
7 fria skolvalet. Dessa tre har sammantaget inneburit dramatiska förändringar och
8 konsekvenser. Två decennier senare är det uppenbart att dessa resulterade i sjunkande
9 skolresultat och minskad likvärdighet i skolan. Marknadens och nyliberalismens intåg
10 märks inte bara i förekomsten av privata skolor som drivs med vinstintresse, utan
11 också i form av mindre personal, nedskärningar, ökad skolsegregation och i
12 utbildningens utformning. Ett välfungerande och utbyggt utbildningssystem är en
13 investering för hela samhället, inte bara för den enskilde eleven. All grundskole-,
14 gymnasie- och högskoleutbildning ska vara offentligt finansierad, styras demokratiskt
15 och utföras i offentlig regi.
16

17 **Förstatligande av skolan**

18 I början av nittiotalet kommunaliserades skolan, då huvudmannaskapet flyttades från
19 staten till kommunerna. Denna förändring har inneburit att skillnaderna mellan skolor
20 har ökat. Olika kommuner satsar olika mycket resurser på skolan, dels på grund av
21 prioriteringar men framförallt på grund av kommunens ekonomiska förutsättningar. I
22 praktiken innebär detta att hur bra utbildning man får påverkas av i vilken kommun
23 man bor. Ung Vänster vill se ett statligt huvudmannaskap för skolan, där staten tar
24 ansvar för att de ekonomiska förutsättningarna är likvärdiga för alla skolor. För att
25 minska de geografiska skillnaderna, och för att skapa bättre möjligheter för att höja
26 statusen på att arbeta i skolan, vill vi att lärare, förskollärare, fritidspedagoger och
27 rektorer är statligt anställda och att löner och villor är likvärdiga över hela landet. Ett
28 förstatligande av skolan innebär inte per automatik en tryggad finansiering, de totala
29 resurserna till skolan måste ändå öka. Besparingar i skolan är framtida kostnader och
30 de nedskärningar som skolväsendet har utsatts för har visat sig vara förödande.
31

32 **Ökade resurser till skolan**

33 För att vi ska få en jämlik skola måste resurserna till utbildning öka. Idag är klasserna
34 många gånger för stora och tiden räcker inte till för att lärarna ska kunna möta alla
35 elevers individuella behov och ge den hjälp och det stöd som behövs. När privatägda
36 skolor sätter vinstintresset främst eller kommunala skolor tvingas till besparingar
37 ersätts ofta lärarledd undervisning med eget arbete, grupparbeten och lärarlösa
38 lektioner. Många gånger slår detta extra hårt mot elever från studieovana hem. Det
39 krävs ökade resurser för att alla ska kunna nå kunskapsmålen. Men samtidigt måste
40 resurserna också i högre utsträckning fördelas kompensatoriskt. Dagens
41 skolpengssystem tar för liten hänsyn till att elevers sociala bakgrund och
42 förutsättningar ser olika ut. Ung Vänster vill lagstifta om att fördelningen av resurser
43 till skolan ska utgå från att elevers behov ser olika ut.
44

45 **Friskolereformen och vinstintresset**

46 Sverige har sedan friskolereformen i början av nittiotalet en av världens mest liberala
47 lagstiftningar gällande privatägda skolor och deras möjlighet att göra vinst i den
48 skattefinansierade utbildningssektorn. Den fria etableringsrätten gör det svårt för kommuner
49 att förhindra att nya privatskolor startar även om elevunderlaget är litet. Samtidigt har
50 kommunen ett ansvar att stå beredd med platser i den offentliga skolan om en privatägd
51 skola lägger ned. Sammantaget leder detta till en utarmning av de kommunala skolorna.

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1
2 När friskolereformen genomfördes i början av nittiotalet var det många som såg en
3 utveckling framför sig med små friskolor drivna av ideella föreningar och kooperativ
4 med alternativa pedagogiker. Idag är det allt fler elever som går i privatägda grund-
5 och gymnasieskolor, särskilt i de större städerna. Men istället för småskaliga alternativ
6 har skolan blivit en marknad som domineras av aktiebolag och stora koncerner, som i
7 sin tur ofta ägs av riskkapitalbolag. När vinstintresset släpptes in i skolan skapades en
8 lukrativ marknad för kapitalet att tränga in på. Vinstintresset i skolan innebär att ett
9 överskott måste genereras och därmed blir skattemedel som borde gå till elever och
10 lärare till vinster för företagsägare. När vinstintresset hamnar i fokus innebär det att
11 annat får stå tillbaka. I privata vinstdrivande skolor är lärartätheten lägre, andelen
12 behöriga lärare mindre, skolsköterskor och skolkuratorer ovanligare och betygen drivs
13 upp eftersom goda resultat ses som en konkurrensfördel.

14
15 Ung Vänster vill se en sammanhållen offentligt finansierad och driven skola. Fram tills
16 att det är verklighet vill vi se ett stopp för privatägda skolors vinstintressen. Den fria
17 etableringsrätten ska ersättas av vetorätt mot nyetableringar för de som har
18 huvudmannaskapet, i nuläget kommunerna. Kommunala skolor ska kompenseras för
19 att man måste ha en beredskap för om privata skolor lägger ned.

21 Det fria skolvalet

22 Införandet av det fria skolvalet har inneburit att segregationen i skolan har ökat. Det
23 fria skolvalet har framförallt inneburit en möjlighet för föräldrar med hög
24 utbildningsbakgrund att välja bort skolor med dåligt rykte där många har
25 arbetarklassbakgrund. Som en konsekvens av detta har skolan blivit allt mindre
26 likvärdig och mindre kompensatorisk. När elever med hög studiemotivation samlas på
27 vissa skolor leder det till att resultaten sjunker på de andra. Också lärarnas
28 förväntningar påverkas, idag går nästan var femte elev i skolor där lärarnas låga
29 förväntningar utgör ett hinder för inlärandet. Det är tydligt att det fria skolvalet har
30 inneburit att vi rör oss allt längre bort från ett system med skolor där elever med olika
31 bakgrund och erfarenheter möts.

32
33 Det fria skolvalet har också inneburit att skolor, istället för att använda sina pengar till
34 utbildning, också behöver finansiera marknadsföring. Konkurrensen mellan privata
35 skolor och kommunala skolor sker inte på lika villkor. De privatägda skolorna kan
36 välja att stänga när ägarna inte anser dem längre vara tillräckligt lönsamma. Privatägda
37 skolor har också en större möjlighet att välja de elever som kostar minst. Dessa
38 alternativ existerar självklart inte för kommunala skolor som har ett ansvar för att se
39 till att alla får möjlighet till utbildning.

40
41 Ung Vänster vill ersätta det fria skolvalet med en närhetsprincip. Om det inte finns
42 särskilda skäl ska man gå i den skola som man bor närmast. Skolornas
43 upptagningsområden ska vara konstruerade på ett sådant sätt att bostads-
44 segregationens effekter motverkas. För oss ska skolan vara en plats där unga med olika
45 bakgrund möts. Vi vill att alla skolor ska vara bra skolor. Ingen ska behöva välja rätt
46 skola för att få en bra utbildning, eftersom det också innebär att några alltid kommer
47 att gå i sämre skolor.

1 **En skola för livet**

2
3 Den svenska skolan förmår idag inte att ge alla elever tillräckliga kunskaper. Vårt
4 skolsystem har gått från att vara ett av världens mest jämlika till att idag uppvisa både
5 försämrade skolresultat och minskad likvärdighet. Resultaten har sjunkit i takt med en
6 ökad differentiering och individualisering. Elever ställs mot varandra i en hårdnande
7 konkurrens där en allt tidigare uppdelning ökar skillnader och skapar olika
8 förutsättningar för resten av livet. Med ökade inslag av kontroll och mindre möjlighet
9 för lärarna att ha inflytande över undervisningen, minskar helhetssynen och
10 undervisningen utgår från vad som går att mäta snarare än från pedagogisk forskning.
11 Ung Vänster vill se en skola där rätten till kunskap står i centrum och där elever och
12 lärare ges utrymme att själva ha inflytande över hur undervisningen organiseras och
13 skolan sköts.
14

15 **En avgiftsfri skola**

16 Hela skolväsendet ska vara avgiftsfritt och finansieras med offentliga medel. Att alla
17 elever, från förskolan till gymnasium, får tillgång till utbildning oavsett vilka
18 förhållanden man kommer ifrån är en demokratisk landvinning värd att slå vakt om.
19 Fortfarande förekommer olika former av avgifter i skolan. Det kan röra sig om
20 smygavgifter för utflykter, kostnader för material som behövs i undervisning eller som
21 inom förskolan en terminsavgift. Ung Vänster menar att skrivningarna i skollagen
22 måste stärkas så att det tydligt framgår att inga avgifter får förekomma varken för
23 obligatoriska eller valbara aktiviteter inom grund- och gymnasieskolan. Skolan ska
24 tillhandahålla allt material som krävs för att kunna delta i undervisningen på jämlika
25 villkor. Likaså ska skolmåltider vara avgiftsfria för alla elever oavsett ålder.
26

27 **Pedagogik**

28 Ung Vänster menar att vilken typ av pedagogik som används i klassrummet i grunden
29 inte är en politisk fråga. Undervisningen i skolan ska baseras på vetenskap och
30 beprövad erfarenhet. Hur undervisningen organiseras är en fråga som också måste
31 påverkas av eleverna och läraren i klassrummet. Alla har inte samma förutsättningar
32 för studier och heller inte samma sätt att inhämta kunskap. Skolan måste bli bättre på
33 att på att väcka intresse för och lyckas motivera alla elever till att vilja lära sig mer.
34 Många gånger leder betygshets, stora mängder hemarbete och många prov till att
35 elever blir omotiverade och frustrerade. Allt för ofta saknas ett bredare perspektiv och
36 en helhetssyn på lärande och på elevers arbetssituation. För att pedagogiken i skolan
37 ska utvecklas krävs en sammanhållen skola där lärare får utrymme till
38 kompetensutveckling och fortbildning. Den offentliga skolan ska ligga i framkant vad
39 gäller pedagogisk utveckling.
40

41 **Betyg**

42 Betyg och andra bedömningsinstrument i skolan ska inte fungera som verktyg för att
43 sortera elever, utan framförallt vara ett verktyg för att säkerställa att skolan lever upp
44 till sitt ansvar. För oss är kunskap en rättighet och när en elev inte fått ta del av den är
45 det skolan som ska hållas ansvarig. Betygssystemet i Sverige har ändrats många gånger,
46 både sett till hur betygen sätts, hur många graderingsnivåer det finns och vid vilken
47 ålder betyg ges för första gången. Många gånger har förändringar i betygssystem
48 använts för att på ytan försöka lösa problem i skolan som är mer djupgående.
49

50 Med betyg följer en rad problem. Även om kunskap skulle gå att mäta är det inte
51 säkert att kunskapen är möjlig att direkt överföra i ett betyg. Betygen är dessutom inte

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 likvärdiga mellan olika skolor. Ämnes- eller kursbetygen tar ingen hänsyn till elevens
2 förmåga att förstå sammanhang och se beröringspunkter mellan olika ämnen. Betygen
3 kan leda till hög stress och press, och göra att man pluggar för att få ett högt betyg
4 snarare än att för att lära sig nya saker. Alltför ofta används också hot om sänkt betyg
5 som ett sätt att disciplinera elever. Många förespråkare av tidigare betyg hävdar att
6 dessa är nödvändiga för att eleven och föräldrarna ska få information om var man
7 befinner sig i förhållande till kunskapsmålen. Detta menar vi istället borde tillgodoses
8 genom löpande och kontinuerliga utvecklingssamtal mellan elev, lärare och föräldrar.
9

10 Ung Vänster är motståndare till dagens betygssystem och säger konsekvent nej till
11 förslag om tidigare betyg för att lösa de problem som finns i skolan idag. Vi är
12 motståndare till graderade betyg i alla skolformer. Vi vill att man när man lämnar
13 årskurs nio och gymnasiet istället ska få ett intyg på att man har de kunskaper som
14 ingår i utbildningen. Ung Vänster vill att man ska ha möjlighet att överklaga sina
15 betyg.
16

17 Läxor i skolan

18 Skolan ska kompensera för elevers olika bakgrund och möjlighet att få hjälp med
19 studierna hemifrån. Det är tydligt att hemläxor missgynnar elever utan studievana
20 föräldrar, och därför ska skolarbetet i huvudsak ske under ordinarie skoltid med hjälp
21 av pedagoger. Om hemläxor ges ska det alltid finnas möjlighet att göra dessa i skolan
22 och få stöd av lärare.
23

24 Så länge som läxor är en bärande del av undervisningen är det viktigt att de
25 organiseras hanterbart, och gör det möjligt för unga att planera sin fritid.
26 Eleveflytande kring prov och inlämningar är ett sätt att sprida ut hemarbetet bättre.
27 Det är även viktigt att kunna få hjälp med det skolarbete som förväntas ske utanför
28 skoltid. Läxhjälp ska finnas i anslutning till skolan och vara till för alla elever, inte
29 endast de som kan betala för privat läxhjälp.
30

31 Lärarna – skolans viktigaste resurs

32 En förutsättning för varje elevs rätt till en meningsfull skolgång är utbildade
33 pedagoger. Många lärare har fått en orimlig arbetsbörda och har svårt att hinna med.
34 Allt större klasser och en ökad administration har tagit över och lämnar lite utrymme
35 för läraren att vara pedagog. Vackra ord i läroplanen om att alla elever ska få lära sig i
36 sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar blir en omöjlighet när klasserna är
37 för stora och lärarnas tid går åt till administrativt arbete istället för att planera
38 undervisningen och vara i klassrummen.
39

40 Den enskilt viktigaste åtgärden för ett mer kvalitativt lärande i dagsläget är att anställa
41 fler lärare i skolan. Det är omöjligt att hinna med att arbeta med alla elever på ett
42 individuellt plan i en klass med trettio elever. Det kräver naturligtvis ökade resurser
43 generellt, istället för tillfälliga insatser och system likt det med så kallade förstelärare
44 där ansvaret läggs på enskilda lärare. Administrationen måste minska och lärare måste
45 få möjlighet att ägna sig och vad de är utbildade att göra – att undervisa eleverna.
46

47 Många gånger är det elever med särskilda behov eller som kräver extra stöd och hjälp
48 som faller mellan stolarna. Därför är det särskilt viktigt att alla skolor har
49 specialpedagoger knutna till sig.
50

51 Många skolor, framför allt privata, väljer att anställa obehöriga lärare för att det är
52 billigare och för att man kan anställa på osäkra anställningar då obehöriga lärare inte

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 kan få en fast anställning inom grundskola och gymnasium. Om en lärare inte är
2 behörig innebär det att denne saknar erforderlig pedagogisk utbildning och inte är
3 rustad att hantera olika situationer som kan uppstå i ett klassrum. Läraryrket som yrke
4 och skolan som arbetsplats är i ständig förändring. Lärare måste ges utrymme till
5 kontinuerlig pedagogisk fortbildning och kompetensutveckling.

6
7 Läraryrket har tidigare varit ett högstatusyrke med hög lön. I takt med att fler kvinnor
8 har utbildats har yrket blivit allt stressigare, villkoren sämre och lönen lägre.
9 Uppdelningen av kvinnor och män märks genom hela utbildningsväsendet. Män
10 undervisar ofta i traditionellt manliga ämnen och det är oftast män som är rektorer
11 eller sitter i skolstyrelser. Genusperspektivet måste vara givet i lärarutbildningen. Det
12 ska vara en röd tråd genom hela utbildningen och inte bara begränsat till en enskild
13 kurs. Även de lärare som undervisar på universitetet bör ha fått grundläggande
14 pedagogik- och genusutbildning. En hög utbildning inom sitt ämnesområde garanterar
15 inte att man kan lära ut kunskaperna till studenterna på ett bra sätt.

16
17 Idag är det för få som söker sig till lärarutbildningen och i framtiden riskerar det
18 därför att råda brist på utbildade lärare, särskilt i många yrkesämnen. För att fler ska
19 vilja bli lärare är det avgörande att läraryrkets status höjs. Lärare borde tjäna bättre än
20 vad man gör idag, stressen på jobbet vara mindre och lärarna ges bättre förut-
21 sättningar att fokusera på att undervisa. Med bättre arbetsvillkor skulle läraryrket vara
22 mer attraktivt. Den lärarlegitimation som den borgerliga regeringen införde i slutet av
23 00-talet är i sig inte tillräckligt för att höja statusen, utan det krävs också ökade
24 resurser och att staten tar över huvudmannskapet för skolan och därmed garanterar
25 lika villkor oavsett vilken kommun man arbetar i.

26
27

28 **En demokratisk skola**

30 **Elevdemokrati**

31 Elevdemokrati är viktigt ur ett brett perspektiv. Den som i skolan vant sig vid att vara
32 med och bestämma över sin arbetsplats är svårare att kuva i arbetslivet, medan den
33 som skolats i en hierarkisk institution är mindre benägen att kräva arbetsplats-
34 demokrati senare i livet. Ung Vänster uppmanar elever att organisera sig i elevråd,
35 elevkårer, jämställdhetsgrupper och liknande.

36
37 Skolan ska underlätta för eleverna att ta större aktiv del i föreningsarbete. Elever i den
38 obligatoriska skolan ska ha rätt att frånvara från den ordinarie undervisningen för att
39 delta i föreningsarbete. Folk rörelser, fackförbund, politiska ungdomsförbund och
40 andra organisationer som främjar en aktiv demokrati ska beredas plats att informera
41 om sin verksamhet. Detta måste stöttas av skolan genom att man bland annat ger plats
42 i sin undervisning för denna typ av information. Men också att man stöttar
43 skolföreningar och ger dem uppmuntran.

44
45 För att man på skolan ska kunna ha ett aktivt demokratiarbete så kräver det också att
46 alla elever får utbildning i praktisk elevdemokrati. Detta kan man få bland annat
47 genom klassrådet och elevråd. Klassrådet behöver utvecklas till att bli en mer levande
48 plats för åsikter och diskussioner. Klassrådet ska till exempel kunna vara delaktiga i
49 frågor kring undervisningens upplägg, arbetsmiljö, arbetsmetoder men också frågor
50 kring examinationsformer.

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 Jämställdhetsgrupper som del i ett aktivt jämställdhetsarbete ska inte ses som något
2 ”extra”, utan som en del av elevdemokratiarbetet i övrigt. Det är tjejsers möjlighet att
3 kunna organisera sig på skolan, att definiera vilka problem som finns på skolan och
4 hur de ska åtgärdas. En jämställdhetsgrupp ska ges möjlighet till verkligt inflytande
5 över både skolmiljö och undervisning och måste liksom övrigt elevdemokratiskt
6 arbete garanteras förutsättningar för att bedriva sitt arbete.
7

8 En tillgänglig skola

9 En funktionsnedsättning ska aldrig vara avgörande för huruvida man har en bra
10 skolgång eller inte. Det handlar om dåligt anpassade lokaler, bristande resurser till bra
11 läro- och hjälpmedel och om de utbredda fördomar som finns i samhället. Elever som
12 mycket väl skulle kunna få plats i den vanliga skolan på ett bra sätt ges av olika
13 anledningar inte möjlighet till detta. Det är ofta en följd av nedskärningar, okunskap
14 och bristen på ekonomiska resurser. Därför måste skolgången läggas upp och
15 bestämmas utifrån varje elevs speciella situation och behov. Barn med läs- och
16 skrivsvårigheter och barn med koncentrationssvårigheter behöver pedagogiskt stöd av
17 specialutbildad personal.
18

19 Modersmålsundervisning

20 Rätten till modersmålsundervisning är viktig att slå vakt om, inte minst då rasistiska
21 krafter vänder sig emot det. Modersmålsundervisning har i sig ett egenvärde, men är
22 också en hjälp för att kunna lära sig svenska och tillgodogöra sig skolans övriga
23 undervisning. Under en period kan extra stödundervisning i exempelvis matematik på
24 sitt modersmål underlätta och se till att nyanlända barn inte hamnar efter.
25

26 Kultur i skolan

27 Skolbiblioteken är en av de verksamheter i skolan som det skärs ner på när skolan får
28 minskade resurser. Skolbibliotekets pedagogiska roll bidrar till att kvaliteten på
29 elevernas lärande i skolan ökar. För att detta skall bli möjlighet måste
30 biblioteksverksamheten vara integrerad i undervisningen och bibliotekarier och lärare
31 behöver samarbeta mot gemensamma mål. Alla skolor bör ha ett eget skolbibliotek
32 där utbildade bibliotekarier i samverkan med lärare gör det möjligt att tillgodose alla
33 elevers behov. Skolbiblioteket ska kunna vara en plats att söka kunskap på såväl i
34 egensyfte som inom utbildningens ramar. Skolbiblioteken ska tillhandahålla olika
35 sorters media för att kunna hålla sig uppdaterad i samhällsdebatten och få kunskap om
36 samhällets utveckling.
37

38 Skolan måste också vara en plats där kultur som annars inte synliggörs ges ett
39 utrymme och där man får tillfälle att ta del av kultur som man annars inte är delaktig i.
40 Det kan handla om kulturyttringar som varit reserverade för överklassen men också
41 att överbygga skillnaderna mellan vad som ses som manlig och kvinnlig kultur. Alla
42 elever ska genom hela skolgången regelbundet få chansen att tillgodogöra sig kultur i
43 olika former. Detta både som publik och som aktiv utövare. Kulturen ska inte vara
44 något som är skilt från skolan i övrigt, utan vara en integrerad och naturlig del av
45 undervisningen. Detta är ett sätt att, om än inte utmana klasskillnaderna som sådana,
46 så motverka det sätt som de sociala aspekterna av klasskillnaderna yttrar sig på.
47

48 Ung Vänster ser positivt på och försvarar de kommunala kulturskolor som finns på en
49 del orter. Vi motsätter oss de gånger skolorna läggs ner eller privatiseras. De höga
50 avgifterna som många kommuner tar ut, såväl som långa köer, är ett stort hinder för
51 att barn ur arbetarklassen ska få tillgång till kulturutövning. Vi verkar för att
52 kulturskolornas undervisning ska vara avgiftsfri.

1 En skola fri från sponsrade läromedel

2 I en tid av nedskärningar och ständig konkurrens blir läromedel som sponsrats av
3 utomstående intressen allt vanligare. Inte sällan är det näringslivets intresse-
4 organisationer eller enskilda företag som erbjuder gratis böcker, skolmaterial eller till
5 och med ingår samarbeten som kräver motprestationer från eleverna. Det måste
6 finnas tillräckliga resurser för att skolor inte ska bli beroende av näringslivets partiska
7 läromedel. Granskningen av läromedel är sedan 1991 helt decentraliserad, ett sådant
8 system förutsätter att läraren ges tiden att källkritiskt granska läromedel och har ett
9 avgörande inflytande på inköp av material. Ung Vänster kräver att läromedel i
10 samband med ett återförstatligande av skolan utsätts för en granskning med fokus på
11 opartiskhet, källkritik och ett överensstämmande med läroplaner.

12
13 Skolan har en viktig roll att fylla i att förbereda unga människor för arbetslivet. Idag är
14 det Ung Företagsamhet som tar det utrymme på gymnasieskolorna. På deras
15 entreprenörskurser sprids en snedvriden bild som uppmuntrar till egenföretagande
16 och flexibilitet på arbetsmarknaden, helt utan maktperspektiv. Samtidigt är
17 undervisning om fackliga rättigheter liten eller snudd på obefintlig. Läromedel från
18 politiska eller ekonomiska intressen bör generellt i undervisningen betraktas som en
19 del av samhällsdebatten och inte som fakta.

20
21

22 En skola att trivas i

23

24 Arbetsmiljö i skolan

25 Skolan är elevernas arbetsplats, det är där man vistas dagligen. En bra arbetsmiljö är
26 grundläggande för att man ska må bra och orka lära sig saker. På många skolor
27 uppfyller man dock inte den lagstiftning som ligger till grund för en god och säker
28 arbetsmiljö. Nedskärningar och besparingar leder ofta till tillfälliga lösningar och en
29 undermålig arbetssituation för både lärare och elever. Idag ser vi allt för ofta skolor
30 som inte har renoverats på lång tid och är därför gamla och slitna. Förutom att det är
31 en otrevlig miljö att vistas i fyller den ofta inte sitt syfte och försvårar snarare än
32 hjälper de som arbetar där. Skolmiljön måste ge utrymme för både en god arbetsmiljö
33 och för trygga sociala sammanhang. Miljön ska vara anpassad utifrån elevernas ålder
34 och det ska finnas platser som erbjuder möjlighet till rekreation, egna studier och
35 social samvaro med andra.

36

37 Elever ska inte ha längre restid till sina skolor än nödvändigt. I så hög utsträckning
38 som möjligt bör utbildningen förläggas inom elevens närområde när elevunderlag
39 finns. Vi är positiva till mindre skolor på lands- och glesbygd då elever inte behöver
40 resa i timtal till skolan men detta måste vägas mot om utbildningens kvalitet blir
41 lidande när det är för få elever.

42

43 Mobbing

44 Trots att det är nolltolerans mot mobbing i skolan vet vi att elever utsätts för
45 kränkningar och mobbing, både av lärare och andra elever. För att kunna minska
46 förekomsten av mobbing på allvar måste kommunerna ställa krav på att skolorna har
47 handlingsplaner och fortbildning för lärare och övrig personal – men det krävs också
48 en högre personaltäthet. Utan högre lärartäthet kommer man inte kunna garantera en
49 givande skolgång och en trygg arbetsmiljö för alla elever. Arbetet mot mobbing
50 måste grunda sig i forskning och när det finns misstankar om missförhållanden är det
51 avgörande att skolan agerar snabbt för att ta tag i problemen.

1 HBTQ

2 Undervisningen och läromedlen i skolan är idag heteronormativa och saknar till stora
3 delar ett HBTQ-perspektiv. Allt för ofta tillåts kränkande behandling, transpersoner
4 osynliggörs och inte minst sexualundervisningen är ofta ensidig och förlegad. Skolor
5 måste aktivt arbeta mot homofobi och heteronormativitet. Därför ska all skolpersonal
6 ha HBTQ-kompetens, bland annat genom obligatorisk kompetensutveckling och
7 integrering av ett tydligare HBTQ-perspektiv i lärarutbildningen. Olika typer av
8 HBTQ-nätverk är bra elevinitiativ som skolor bör stödja. Det är också viktigt att
9 organisationer som har kunskap och erfarenhet av arbete för sexuellt likaberättigande
10 ges möjligt att prata i skolan. När HBTQ-frågor lyfts i skolan är det viktigt att man har
11 ett feministiskt perspektiv, då lesbiska relationer ofta hamnar i skymundan.
12

13 Elevhälsovård

14 Hög frånvaro, koncentrationssvårigheter och annat som försvårar utbildningen för
15 elever har ofta en tydlig koppling till psykosocial arbetsmiljö eller stressfaktorer från
16 andra delar av ens vardag. Kontroller och ordningsbetyg löser sällan dessa problem,
17 utan det som krävs är en tillgänglig elevhälsa. Skolhälsovården är ett av de områden
18 som fått utstå störst nedskärningar då skolan fått mindre resurser, och det är vanligt
19 att kuratorer och skolsköterskor bara är på plats vissa dagar i veckan. Tillgänglighet för
20 alla elever samt förebyggande arbete är i många fall en omöjlighet. Skolhälsovården
21 behöver rustas upp och framför allt krävs mer heltidsanställd personal. Nedskärningen
22 i elevhälsan drabbar tjejer extra hårt, vars psykiska ohälsa är betydligt mer frekvent än
23 killars. Här finns även tydliga kopplingar till klass, eftersom barn ur arbetarklassen
24 oftare är i större behov av en närvarande skolsköterska eller kurator. Både fysisk och
25 psykisk ohälsa påverkar inlärnigen negativt, och en väl fungerande elevhälsa är ett
26 viktigt verktyg för att minska klassamhällets och könsmaktsordningens påverkan på
27 alla elevers rätt till utbildning.
28
29

30 En jämställd skola

31 Ett feministiskt perspektiv i skolan

32 Skolan har potential att vara ett verktyg för att verka mot ojämlikheten mellan män
33 och kvinnor, både genom att ge tjejer plats på killars bekostnad och genom att
34 förändra förlegade mönster. Idag har skolan motsatt funktion, och i stället för att
35 utmana rådande maktförhållanden återskapas könsmaktsordningen då elever fostras in
36 i den rådande samhällsstrukturen.
37

38
39 Könsmaktsordningen genomsyrar alla delar av skolan, allt ifrån undervisningens
40 innehåll och skolans utformning till könskodade gymnasieprogram och manliga
41 skolstyrelser. Resultatet blir en skola som uppmuntrar killar att vara aktiva och ta plats
42 medan tjejer förväntas vara lugna, omhändertagande och passiva. Skolan måste
43 genomsyras av en medvetenhet kring genus och arbeta kompensatoriskt så att alla
44 elever får möjlighet att utveckla nya tankar och sidor hos sig själva. Levande
45 jämställdhetsplaner och ett aktivt jämställdhetsarbete måste vara en självklar del av
46 skolans verksamhet. Skolan ska utmana könsmaktsordningen, inte upprätthålla den.
47

48 Sexualiserat våld i skolan

49 Könsmaktsordningen förekommer i alla åldrar, men tar sig olika uttryck. Att killar tar
50 sig makt på tjejers bekostnad förekommer genom hela skolsystemet. Det grävsta

1 uttrycket är det sexualiserade våldet. En majoritet av alla tjejer på gymnasiet har någon
2 gång varit utsatt för någon typ sexuella trakasserier. Det kan handla om allt från
3 tafsningar, till verbala kränkningar och övergrepp. Könsmaktsordningen och dess
4 problem är strukturella och något samhället och skolan måste ta ansvar för. Skolan ska
5 vara en frizon från sexuella trakasserier. Ung Vänster kräver feministiskt självförsvar i
6 skolan. Det är ett viktigt verktyg för att skapa egna rum, utbyta erfarenheter och få
7 verktyg för att hantera det sexualiserade våldet. Feministiskt självförsvar är ett sätt för
8 tjejer att ta tillbaka makten över sina liv.
9

10 Sexualundervisning

11 Sexualundervisningen har potential att bli ett ämne som på allvar utmanar och
12 motverkar könsmaktsordningen, genom att vara en motvikt till det traditionella
13 genusskapandet. För att detta ska vara möjligt krävs dock en rad förändringar. Dagens
14 sexualundervisning lider av flera brister. En tydlig brist är oförmågan att lyfta fram
15 kvinnors sexualitet som något aktivt – den framställs oftare som passiv och
16 ansvarstagande då den istället ersätts med undervisning om preventivmedel och
17 graviditet. Kvinnans sexualitet förblir något skamfyllt och osynliggjort. Genom att
18 vara ett tillfälle för diskussion om både de positiva och negativa aspekterna av
19 sexualitet och relationer kan sexualundervisningen fylla en viktig funktion. Den
20 potentialen tillvaratas tyvärr inte alls idag, tvärtom är sexualundervisningen ofta
21 fördömsfull och negativ. I värsta fall agerar den för att aktivt upprätthålla
22 könsmaktsordningen och stereotypa föreställningar om manlig och kvinnlig sexualitet
23 i synnerhet. Ung Vänster menar att sexualundervisningen måste bli bredare och även
24 inkludera fler sidor av sexualitet, kön, relationer, mäns våld mot kvinnor och
25 porrindustrins konsekvenser. Det är också viktigt att dessa ämnen får utrymme även
26 inom andra ämnen där det finns relevans att diskutera det, exempelvis religion,
27 samhällskunskap och idrott och hälsa. Vi ser också ett behov av ett helhetsgrepp om
28 sexualundervisningen där den introduceras tidigt i skolgången, på ett sätt som är
29 anpassat efter elevernas ålder. Ytterligare en förutsättning för en positiv och bra
30 sexualundervisning är lärare som är trygga och kompetenta i att leda den, därför
31 kräver vi att sexualundervisning införs som en obligatorisk del av lärarutbildningen.
32
33

34 Olika skolformer

35 Förskola

36 På förskolan ska utbildade lärare stimulera barnens lärande främst genom lek och
37 samarbete med andra barn. I förskolan ska barnens språk, motorik och sociala färdig-
38 heter utvecklas, snarare än färdigheter relaterade till ämnen som kommer in senare i
39 skolväsendet. På många håll i Sverige är det idag omöjligt för personalen att ge barnen
40 den uppmärksamhet man skulle vilja, då alltför många arbetsuppgifter läggs på en
41 alltför liten personalskara. Det skall vara en skyldighet för kommunerna att erbjuda
42 barnomsorg även nattetid, då många kvinnor inom offentlig sektor jobbar nattsift.
43
44

45 Uttryck för könsmaktsordningen etableras tidigt hos barn och förstärks på de allra
46 flesta håll inom förskolan idag. Ett flertal studier bekräftar att flickor i förskolan får ta
47 ansvar för lärandemiljön och pojkarnas välbefinnande, medan pojkar uppmuntras att
48 vara utåtagerande, leka och ta plats utan att ta hänsyn till andra. På en del håll i Sverige
49 har man dock påbörjat ett framgångsrikt arbete med att införa ett genusperspektiv i
50 förskolan. Det arbetet måste fortsätta och få möjlighet att utvecklas. Vi vill se att varje
51 förskola har en genuspedagog knuten till sig.

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 Förskolan ska liksom grundskole- och gymnasieskolan vara helt avgiftsfri och
2 finansieras med offentliga medel. Det är en viktig markering från samhället att
3 förskola, liksom grundskola är en självklar del av ett barns uppväxt.
4

5 Barnomsorgen är viktig ur flera olika aspekter. Vi vet att dagisreformen möjliggjorde
6 kvinnors inträde på arbetsmarknaden och att varje angrepp på barnomsorgen innebär
7 en svagare position på arbetsmarknaden för kvinnor. För ensamstående eller de
8 familjer som varken har råd att leva på bara den ena förälderns lön eller anställa en
9 barnflicka är en bra barnomsorg ofta den enda möjligheten för barnet att få en trygg
10 och utvecklande tid innan skolan.
11

12 Grundskola

13 Det är i grundskolan vi tidigt i livet får grundläggande utbildning och kunskap för att
14 bli samhällsmedborgare. Grundskolan ska vara en trygg och sammanhållen skola som
15 motverkar uttrycken för klassamhället, könsmaktsordningen samt olika bakgrund och
16 förutsättningar. Det är upp till skolan att se till att ingen elev faller igenom, utan att
17 varenda en får tillräckliga kunskaper för att klara sig i samhället samt öka intresset för
18 att studera vidare efter grundskolan. Elever i grundskolan ska ha inflytande över sin
19 utbildning redan från början, och detta ska öka i takt med elevernas ålder.
20

21 Nedskärningar av personal i grundskolan har till stor del inneburit att lärares tid till att
22 lära ut har ersatts av prov, betyg och kontroller i lägre åldrar. Press och stress över att
23 prestera i de lägre årskurserna innebär att lusten att lära för lärandets skull kvävs, och
24 en tydlig konsekvens är att färre klarar målen. Denna förändring i hur utbildningen
25 organiseras är dessutom en förskjutning åt en mer individualiserad och individbaserad
26 skola, där det är upp till varje elev att bevisa att hon lärt sig tillräckligt för att kunna bli
27 godkänd. Detta gynnar elever från hem med studietradition, men slår hårt mot
28 arbetarklassens barn. I stället för fler examinationer och betyg i tidig ålder kräver Ung
29 Vänster mindre klasser, fler lärare och mer specialpedagoger i skolan. Ingen elev ska
30 lämnas åt sitt öde på grund av att läraren inte har tid för alla, utan varenda en ska ha
31 rätt till den hjälp som den behöver för att kunna klara av grundskolan.
32

33 För att alla barn och ungdomar ska få möjlighet till kreativt skapande måste det finnas
34 ordentliga resurser till ämnen som bild, musik och slöjd.
35

36 Nivågruppering i grundskolan ska undvikas i största möjliga mån. Nivågruppering
37 splittrar ofta upp en klass och resulterar i att många elever får sämre självförtroende
38 gällande vad de klarar av i skolan. Det finns ingen forskning som visar på att
39 nivågrupperingar gynnar lärandet. Om elever behöver extra hjälp eller extra
40 utmaningar ska detta kunna ges på lektioner med hela klassen.
41

42 Fritidshem

43 Fritidshemmets uppgift är att vara ett komplement till den obligatoriska skolan och är
44 en viktig institution för att möjliggöra förvärvsarbete för föräldrarna, i synnerhet för
45 ensamstående. Fritidshemmet är en del av den pedagogiska verksamheten och ska
46 verka för elevernas utveckling och lärande samtidigt som man skapar en meningsfull
47 fritid och social gemenskap. Sedan 80-talet har drastiska nedskärningar inom
48 fritidshemmen lett till att barngrupperna idag är mer än dubbelt så stora. Det
49 reducerar verksamheten till en förvaring och omöjliggör både pedagogiskt och
50 ombesörjande arbete. Fritidshemmets roll måste uppvärderas och då krävs både mer
51 personal och fler utbildade lärare. Verksamheten är en del av skolan och ska därför
52 vara avgiftsfri. Alla elever på låg- och mellanstadiet ska garanteras en plats på

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 fritidshem. Hur mycket elever får tillgång till fritidshemmets verksamhet beror på om
2 föräldrarna jobbar eller inte. Vi menar att den sociala inläringen ska man ha rätt till
3 oavsett föräldrarnas situation.
4

5 Gymnasium

6 I dagens gymnasieskola får eleverna välja mellan en mängd olika nationella program
7 varav bara en tredjedel är högskoleförberedande. Det är endast de högskole-
8 förberedande programmen som automatiskt ger behörighet till vidare studier på
9 högskolan. Detta innebär att tröskeln för högskolestudier har blivit högre för de som
10 inte själva har föräldrar som pluggat på högskolan. Dagens gymnasieskola innebär
11 därför att man i stor utsträckning blir bunden av det val man gör vid 16 års ålder,
12 framförallt om man väljer ett yrkesförberedande program.
13

14 I livet behöver man kunna kombinera olika kunskaper, både praktiska och teoretiska
15 från olika områden, på det viset bör också skolan vara utformad. Den kursutformade
16 gymnasieskolan riskerar istället att splittra klasser och ge en lösryckt kunskap utan
17 sammanhang. Undervisningen ska vara utformad i enlighet med det mest pedagogiska
18 upplägget, men också motverka en uppdelning baserad på olika kurser och
19 inriktningar. Valfrihet handlar inte om att bestämma om ett antal färdiga kurser.
20

21 Den gymnasieskola som Ung Vänster vill ha ska istället för kursgymnasiets tidiga
22 specialisering ha ett fåtal breda ingångar och specialisering med tiden. Det val som
23 man gör vid 16 års ålder ska inte vara lika avgörande för hela gymnasietiden som det
24 är idag. På samma sätt ska det inte heller påverka om man i gymnasiet blir behörig till
25 högskolan eller inte. På alla program ska man läsa en bredd av teoretiska och praktiska
26 ämnen, så att det ska vara möjligt att byta om man kommer på att man valt fel. Det är
27 viktigt att skolan förmedlar en helhetsbild av samhället och därför ska teoretiska och
28 praktiska kunskaper ständigt kopplas till varandra i undervisningen. För att unga ska
29 veta om sina rättigheter på jobbet vill Ung Vänster att arbetslivskunskap införs som
30 ett obligatoriskt ämne på alla gymnasieprogram.
31

32 Det har blivit allt dyrare att ta körkort och färre ungdomar på gymnasiet har någon
33 ekonomisk möjlighet att bekosta en hel körkortsutbildning. Detta ger stora
34 konsekvenser framförallt för ungdomar som inte bor i någon storstad och där
35 kollektivtrafiken ofta är extremt undermålig. Det är inte rimligt att möjligheten för
36 ungdomar att få en ordentlig utbildning i hur man kör bil fortsätter att försvåras. Ung
37 Vänster förespråkar därför att körkortsutbildning införs som valbar kurs på gymnasiet.
38

39 Idag finns det i praktiken inte någon arbetsmarknad för de unga som inte har gått ur
40 gymnasiet. Det är i den gruppen som ungdomsarbetslösheten är som högst. I den
41 skolpolitiska debatten lyfts ibland förslag på att göra gymnasieskolan obligatorisk. Det
42 är initiativ som Ung Vänster välkomnar, men samtidigt ser vi också att det i sig självt
43 inte är tillräckligt för att förbättra ungas ställning på arbetsmarknaden. Det krävs också
44 mer resurser, att gymnasieskolan avkommersialiseras och kvaliteten på yrkes-
45 programmen höjs. Studie- och yrkesvägledningen i grundskolan behöver förbättras så
46 att avhoppet som beror på felval kan minska.
47

48 De som går på yrkesprogrammen i gymnasiet kommer i framtiden utföra arbeten som
49 är helt avgörande för att vårt samhälle och våra liv ska fungera. Man kommer att
50 bygga husen vi ska bo i, laga våra bilar och ta hand om våra föräldrar när de blir
51 gamla. Ändå har yrkesprogrammen i praktiken monterats ned under lång tid. När den
52 allmänna behörigheten till högskolestudier togs bort från yrkesprogrammen ledde det
53 till att antalet sökanden minskade kraftigt. Detta är i sig ett stort problem, redan idag

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 råder det trots massarbetslösheten brist på utbildad arbetskraft inom många viktiga
2 yrken. Ung Vänster vill att den allmänna behörigheten på yrkesprogrammen
3 återinförs. Gymnasieskolan ska inte bygga upp återvändsgränder och de som har gått
4 ett yrkesprogram måste få de kunskaper man behöver för att ha en stark ställning på
5 arbetsmarknaden.

6
7 Idag är kopplingen mellan arbetslivet och utbildningen ofta för svag. Det är bara en
8 tredjedel av de som lämnar yrkesprogrammen som ett år senare har en etablerad
9 ställning på arbetsmarknaden. Detta trots att det är tänkt att man ska kunna jobba
10 direkt efter gymnasiet. Särskilt tydligt är detta för många kvinnodominerade
11 yrkesprogram. Arbetsgivarna och fackförbunden måste ges större utrymme att forma
12 yrkesprogrammets utbildningar. Ett lyckat medel för detta har varit framväxten av så
13 kallade Yrkescollege, där branscherna aktivt deltar i utbildningens utformning, ser till
14 att kvaliteten är hög och också kan påverka dimensioneringen. För många
15 yrkesprogram är det ett stort problem att det saknas utbildade yrkeslärare vilket gör att
16 många av dagens lärare är obehöriga. Ung Vänster vill att man inför möjligheter för
17 obehöriga yrkeslärare att enkelt kunna läsa in det man behöver för att bli behörig. Idag
18 har man som elev på ett yrkesprogram rätt till 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande
19 (APL), men i praktiken fungerar detta dock allt för sällan. Elever får mindre APL än
20 vad man har rätt till och kvaliteten är ofta för låg. Ung Vänster kräver att alla elever får
21 den APL man har rätt till och garanteras en utbildad handledare.

22
23 I ett läge där yrkeskunskaper blir allt mer specialiserade kommer det krävas att det
24 också finns möjlighet att färdigutbildas efter det att gymnasiet är avslutat. Ung Vänster
25 är positivt till att arbetsmarknadens parter träffar avtal om färdigutbildning för att
26 unga ska bli mindre utbytbara och därmed inneha en starkare position på
27 arbetsmarknaden.

28 29 **Särskola och RH-klasser**

30 Särskolan riktar sig till elever med någon form av utvecklingsstörning och är indelad i
31 grund- och gymnasiesärskola samt träningskola för elever som behöver träning för
32 att klara vardagliga aktiviteter för att bli mindre beroende av omgivningens stöd och
33 hjälp. RH-klasserna är en del av den ordinarie grundskolan och riktar sig till barn och
34 ungdomar med olika typer av rörelsehinder.

35
36 Både särskola och RH-klasser är nödvändiga, men ska vara integrerade i grund- och
37 gymnasieskolan, det vill säga dela lokaler med den övriga skolverksamheten. Det är
38 även viktigt med verksamhetsintegrering i så hög utsträckning som möjligt. Det
39 betyder att särskolan och RH-klassens elever när det är meningsfullt undervisas
40 tillsammans med andra elever i vissa ämnen. Det gör att elever från exempelvis grund-
41 och särskolan lär känna varandra och att eleverna med funktionsnedsättningar känner
42 gemenskap med och delaktighet med resten av skolan. Även individ- eller
43 gruppintegrering i exempelvis en grundskoleklass, i vissa fall med till stöd från till
44 exempel särskolan, ska uppmuntras.

45
46 För att olika former av integrering ska vara möjligt är det viktigt att alla skolmiljöer
47 funktionsanpassas. Det ska även finnas möjligheter till individuella anpassningar för
48 elever inom både grundsärskolan och träningskolan som är beroende av exempelvis
49 en lugnare eller mer smäsklig miljö i undervisning eller under skolmåltiderna.

50
51 Grund-, gymnasie- och särskolan ska ha utbildade specialpedagoger och lärare med
52 kunskaper om specialpedagogik som formar att individuellt anpassa undervisningen
53 efter elevernas förmågor och behov. Elever med funktionshinder eller någon form av

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 social nedsättning ska ha rätt att få undervisning i mindre sammanhållna grupper. De
2 ska också ha tillgång till anpassade läromedel, personliga hjälpmedel och begåvnings-
3 hjälpmedel. Det är också viktigt att det inom skolledningen finns personal med
4 specifik utbildning riktad mot specialpedagogik och särskoleverksamhet som får
5 kontinuerlig fortbildning. Skolorna ska erbjuda sin personal utbildning i alternativa
6 kommunikationssätt och ska även ha en tydlig arbetsplan för integrering mellan skola
7 och särskola.

8
9 För att möjliggöra en givande skolgång är det viktigt med ökande resurser till
10 forsknings- och utvecklingsarbete rörande stödinsatser för elever med olika typer av
11 funktionsnedsättning i skolan.

13 Vuxenutbildning/folkhögskola

14 Lärande är en livslång process, inte något som genomförs en gång i ungdomen och
15 sedan aldrig sker igen. Det är därför en självklarhet att utbildningssystemet inte bara
16 ska erbjuda, utan även aktivt uppmuntra människor att utbilda sig vidare och lära sig
17 genom hela livet. Minskat stöd till vuxenutbildningen innebär i högre utsträckning än
18 tidigare att människors liv kommer bero på val de gjorde vid 15-16 års ålder. Detta är
19 en utveckling vi vänder oss emot.

20
21 Samhället är föränderligt, vilket innebär att vissa specialkompetenser i framtiden inte
22 längre kommer efterfrågas, medan andra kommer behövas i större utsträckning än
23 idag. Det är alltså nödvändigt med kompetensutveckling och omskolning inom alla
24 yrken. Vuxenutbildningen har på det sättet även en viktig samhällsnyttig funktion.

25
26 Många av de människor som idag står utan gymnasiekompetens har liten och dålig
27 erfarenhet av det svenska studiesystemet. Det är därför viktigt att den svenska
28 vuxenutbildningen verkar uppsökande och att Komvux (kommunala vuxen-
29 utbildningen), grundvux och folkhögskolor ges större resurser för att klara av en ökad
30 efterfrågan.

31
32 Ung Vänster tycker att den kommunala vuxenskolan och de olika folkhögskolorna spelar
33 en viktig roll som en andra chans för personer som av olika anledningar inte har kunnat
34 fullgöra sin grundskole- eller gymnasieutbildning. Det är också bra att det finns en plats
35 där man kan komplettera sin gymnasieutbildning för att få tillgång till ett bredare utbud av
36 högskolestudier eller fylla på sina kunskaper för att ändra yrkesbana senare i livet.

37
38 Folkhögskolor bygger på folkrörelsetraditionen och fyller en viktig roll i att bryta den
39 sociala snedrekryteringen vid högre studier. De flesta folkhögskolor fungerar mer
40 demokratiskt och mer knutet till elevernas erfarenheter än övriga skolor. Den särart
41 folkhögskolorna står för vill vi värna om, både som komplement och alternativ till
42 övriga skolor. För att stärka folkhögskolorna behövs dels att deras status som
43 utbildningsinstrument höjs, men även att deras ekonomiska resurser ökar.
44 Folkhögskolornas statsstöd måste höjas, och folkhögskolestuderande ska ha rätt till
45 studiestöd oavsett ålder.

46
47 Inom produktionen ökar arbetsdelningen och specialiseringen allt mer, något som
48 innebär att gymnasieskolans bredare utbildningar inte alltid kommer att kunna ge de
49 specifika kunskaper som krävs på arbetsmarknaden. Därför kommer en växande del
50 av yrkesutbildningen att ske efter gymnasieskolan. Ung Vänster välkomnade
51 införandet av yrkeshögskolan 2009 och idag arbetar vi för fler platser inom
52 yrkeshögskolan, något som inte minst är viktigt för möjligheten att omskola sig till
53 yrken där det råder brist på arbetskraft.

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 Under senare år har det blivit svårare att få en plats på Komvux i många kommuner.
2 Ung Vänster försvarar rätten till en andra chans och tycker det är viktigt att Komvux i
3 varje kommun ges tillräckligt med resurser. För unga som inte har klarat gymnasiet
4 kan Komvux spela en viktig roll för att ge en starkare ställning på arbetsmarknaden.
5 Ung Vänster vill utöka antalet platser på Komvux.

6
7 I samma anda av att lära för livet är det också viktigt att de oberoende
8 studieförbunden fortsätter erbjuda generösa offentliga stöd. Studiecirkeln är ett unikt
9 sätt att studera, där man lär sig av varandra. Den har spelat en stor roll när
10 arbetarklassen började bilda sig och gör fortfarande idag. Att människor organiserar
11 sig för att lära tillsammans är något som måste värnas om.

13 SFI

14 Svenska för invandrare är en viktig del i att ge nyanlända invånare tillgång till det
15 svenska samhället. Ung Vänster anser att SFI i så stor utsträckning som möjligt ska
16 integreras i andra verksamheter. Till exempel är det rimligt att personer i gymnasie-
17 ålder får genomföra sin språkutbildning på en gymnasieskola med andra jämnåriga. I
18 övrigt bör SFI präglas av en hög grad av arbetsplatsförlagd utbildning, då det
19 underlättar språkinläring samtidigt som det ger viktig arbetslivserfarenhet.

20
21 Ung Vänster vill se utökade satsningar på Svenska för invandrare i kombination med
22 bättre validering av yrkeskompetens och utbildning från utlandet.

23
24

25 **Universitet och högskola**

26
27 Den högre utbildningen har flera viktiga uppgifter. Den bidrar genom utbildning och
28 forskning till utveckling och ökat välbefinnande och är också en viktig bärare av
29 demokratiska värden. Högre utbildning möjliggör också en flexibilitet på arbets-
30 marknaden och är många gånger en förutsättning för de kunskaper och färdigheter
31 som behövs i yrkeslivet. Historiskt är det en relativt ny företeelse att arbetarklassen
32 och kvinnor alls har tillgång till högre studier, de har alltid varit förbehållna män från
33 de härskande klasserna. Dessa framsteg är viktiga att försvara mot en höger som alltid
34 varit mot dem. Att försvara de mindre högskolorna och universiteten på mindre orter
35 är viktigt för att se till att vi inte får en återgång där högre utbildning är reserverat för
36 eliten. Den akademiska världen måste vara demokratisk uppbyggd och hierarkiska
37 ordningar ska motverkas. Större makt måste ges till studenter, doktorander och
38 studentkårerna. Den högre utbildningen är idag också dyr för studenten, förutom
39 stora studielån kostar även utbildningens olika delar, kurslitteraturens kostnader och
40 bostadsbristen är ett påtagligt problem för studenter idag.

41

42 **Tillgänglig och kvalitativ utbildning**

43 På universiteten och högskolorna finns kunskap som inte finns någon annanstans i
44 samhället och det ger dessa institutioner en viktig ställning i samhället och unika
45 möjligheter att erbjuda utbildning. Universiteten måste bli betydligt mycket öppnare
46 och mer samhällstillvända än vad som idag är fallet, då de flesta människor aldrig tar
47 del av den kunskap som finns på dessa institutioner och inte ser det som en möjlighet
48 att läsa vid ett universitet eller en högskola.

Förbundsstyrelsens förslag till revidering av Utbildningspolitiskt program

1 De utbildningsmöjligheter som högskolorna har måste göras tillgängliga för fler. Det
2 måste vara möjligt att utbilda sig på olika sätt, för skilda syften. Man måste ha
3 möjlighet att gå en utbildning för framtida yrkesmöjligheter eller bara för att man
4 tycker ämnet är intressant. Ung Vänster ställer sig bakom de initiativen som syftar till
5 att utlokalisera högre utbildningar. Genom fler lärosäten på mindre orter,
6 distansutbildningar och utlokaliserade lärcentra möjliggör det för de som annars varit
7 uträknade från högre utbildningar att idag få tillgång till den så som arbetarklassen på
8 gles- och landsbygd. Det är också viktigt att högskolornas samarbeten med till
9 exempel folkrörelseorganisationer och kommuner fortsätter och byggs ut och att det
10 startas nya. En viktig del i att värna om allas möjligheter till studier och utbildning är
11 att i arbetslivet försvara och utveckla rätten till studieledighet. Att kunna ta studieledigt
12 är grundläggande för att den som arbetar ska kunna utnyttja rätten att utbilda sig, även
13 inom områden där arbetsgivaren inte ger sitt godtycke.

14
15 För att tillgängliggöra den högre utbildningen för fler vill Ung Vänster utöka antalet
16 utbildningsplatser på högskolor och universitet, men samtidigt som resurser satsas på
17 fler platser krävs också resurser till att höja kvaliteten på utbildningarna. Många
18 studenter har idag en lärarledd undervisningstid som är mindre än sex timmar i
19 veckan. Även om självstudier är en viktig del av en högskoleutbildning är det viktigt
20 att antalet lärarledda undervisningstimmar ökar. Detta krävs för att höja kvaliteten på
21 utbildningen och bryta ned hinder för studenter som kommer från studieovana hem.
22 Ung Vänster vill att resursfördelningen till högskolan ändras så att alla studenter
23 garanteras minst nio timmar lärarledd undervisning i veckan.

25 **Bryt snedrekryteringen**

26 Arbetarklassen är idag kraftigt underrepresenterad på den högre utbildningen, medan
27 överklassen och mellanskikten i samma utsträckning är överrepresenterade. De
28 ekonomiska förutsättningarna ser olika ut och sätter upp hinder som omöjliggör
29 vidare studier för en stor del av arbetarklassens unga. Inte minst finns de rent
30 ekonomiska faktorerna, där personer utan möjlighet till ekonomiskt stöd från sina
31 föräldrar inte har råd att leva på studiemedel som enda inkomst under en längre
32 period.

33
34 Klassbakgrund eller social tillhörighet ska inte vara ett hinder för högre studier. Det
35 måste finnas fler vägar än idag för att komma in på högskolor och universitet och det
36 måste finnas en mångfald i sätt att bedriva sina studier på. Vi är positiva till att
37 skolorna använder sig av olika ansökningskriterier och att arbetslivserfarenhet räknas
38 som en merit vid antagningen. Vi vill också se ett återinförande av 25:4-regeln som
39 skulle innebära att fler får grundläggande behörighet till högskolan. Vilka möjligheter
40 man har att studera vidare ska inte grunda sig i beslut som togs innan och under
41 gymnasietiden. Alla gymnasieprogram ska ge behörighet att studera vidare.

42
43 Trots att kvinnor i högre utsträckning än män idag väljer att studera vidare så är det
44 fortfarande män som innehar de högsta maktpositionerna inom universitets- och
45 högskolevärlden och män är också överrepresenterade bland landets professorer.
46 Högskolor och universitet måste arbeta aktivt för att högre tjänster ska sökas och
47 tillsättas av kvinnor. Könsuppdelningen är också tydlig när det gäller vilken utbildning
48 man väljer och har möjlighet att göra karriär inom. Att skolorna arbetar för att
49 motverka uppdelningen är ett viktigt verktyg för att bryta den könsuppdelade
50 arbetsmarknaden.

1 Studenters villkor

2 Studier är samhällsnyttiga, därför bör de underlättas och uppmuntras av samhället.
3 Idag lever en student som enbart har studiemedel många gånger under
4 existensminimum och många väljer bort vidare studier på grund av risken att bli
5 skuldsatta, andra tar fulla studielån men har ändå inte råd att köpa det allra
6 nödvändigaste som till exempel litteraturen till den utbildning de läser. Många
7 studenter tvingas att arbeta på sin fritid för att få ekonomin att gå ihop. Detta är
8 problematiskt av flera anledningar. Dels är det skadligt för studierna, då en
9 deltidsarbetande student inte klarar att studera på heltid, vilket innebär sämre
10 studieresultat. Dels blir visstidsanställda studenter en billigare form av arbetskraft att
11 utnyttja för arbetsköpare och verkar därigenom lönedepressande.

12
13 Ung Vänster kämpar för högre studiemedel. Hela studiemedlet måste höjas och
14 bidragsdelen behöver kontinuerligt öka så att stora studielån inte höjer tröskeln
15 ytterligare för studenter ur arbetarklassen. Vårt långsiktiga mål är att införa studielön.
16 Studier och utbildning är långsiktiga investeringar för samhället och därför är det också
17 på sikt lönsamt att satsa på att studenter ska ha drägliga villkor. Idag fungerar sambandet
18 mellan studiemedel och socialförsäkringar dåligt, vilket för med sig att studenter som
19 blir sjuka eller får barn hamnar i en svår ekonomisk situation. Socialförsäkringssystemet
20 behöver reformeras så att man som student får en ökad trygghet.

21
22 Ung Vänster menar också att all obligatorisk kurslitteratur ska tillhandahållas digitalt
23 och vara kostnadsfritt för den enskilde studenten. Detta i enlighet med vår princip om
24 att utbildning är en rättighet som inte ska graderas utifrån betalningsförmåga. Av
25 samma anledning vill vi också avskaffa studieavgifterna för utländska studenter från
26 länder utanför EU/EES. Införandet av dessa ledde till att antalet utländska studenter
27 drastiskt sjönk och har i andra länder utgjort ett första steg gentemot införandet av
28 avgifter också för inhemska studenter.

29
30 Studenters inflytande över den egna utbildningen måste stärkas. För att detta ska omsättas i
31 praktisk handling är det viktigt med starka studentkårer, som bevakar att studenters
32 rättigheter och intressen tillvaratas. Ung Vänster uppmanar alla studenter till att organisera
33 sig i studentkåren. Samtidigt menar vi också att studentkårerna måste utvecklas för att på
34 allvar bli studenternas intresseorganisation. Vi vill att frågor som rör studentinflytande,
35 utbildningsbevakning, jämställdhetsfrågor och frågor kring utbildningens innehåll prioriteras.
36 Avskaffandet av kårobligatoriet var en attack på studenters kollektiva organisering. Ung
37 Vänster kräver att statsbidraget till studentkårerna höjs och garanteras långsiktigt.

38
39 Forskarutbildningens långsiktiga mål är att trygga återväxten av nya forskare och ny
40 forskning. Redan idag utförs en stor del av forskningen i Sverige av doktorander. Ung
41 Vänster försvarar försörjningskravet för att antas som doktorand, men menar att
42 målsättningen är att system med stipendier och utbildningsbidrag försvinner och
43 ersätts av att doktorander anställs på institutionerna och har kollektivavtalsenliga
44 villkor. Detta är viktigt också för att garantera forskningens oberoende.

45
46 Studenter är en grupp som drabbas hårt av den stora bristen på bostäder, framförallt
47 bristen på hyresrätter. Samtidigt har det inte byggts studentbostäder i samma
48 utsträckning som antalet studenter har ökat inom den högre utbildningen.
49 Utvecklingen har gått så långt att en del lärosäten uppmanar studenter som själva inte
50 kan få tag i en bostad att inte söka till deras universitet eller högskola. Ung Vänster vill
51 se statliga investeringar mot bostadsbristen, där staten subventionerar nybyggnation av
52 hyresrätter under förutsättning att hyrorna hålls under en viss nivå. Vi menar också att
53 det behövs statliga investeringsstöd för att bygga fler studentbostäder.

1 **En skola för alla**

2
3 Hur skolan organiseras är inte skilt från resten av samhället utan är både ett resultat av
4 och ett verktyg som upprätthåller samhällssystem. Utbildningssystemet idag speglar
5 det kapitalistiska systemets behov av välutbildad respektive lätthanterlig arbetskraft,
6 medan den skola vi som socialister och feminister eftersträvar är en skola där allas rätt
7 till kunskap sätts i centrum.

8
9 Högern har under lång tid varit på offensiven, och har lyckats åstadkomma stora
10 förändringar till överklassens fördel. Långvariga nedskärningar, privata företags
11 utarmning av skolan och en minskad likvärdighet, det fria skolvalet och gymnasie-
12 reformen från 2011 har på olika sätt förändrat skolan i grunden. Riktningen har varit
13 tydlig. Istället för att vara en skola för alla, har den svenska skolan allt mer gått mot att
14 agera sorteringsmekanism vars huvuduppgift är att generera privata vinster, dela upp
15 arbetskraften och upprätthålla det rådande systemet. Det är en utveckling som gynnar
16 överklassen, men som slår mot alla oss andra.

17
18 Vår roll i kampen om rätten till utbildning är idag viktigare än på länge. Skolan har
19 potential att motverka såväl klassamhället som könsmaktsordningen, och spelar en
20 viktig roll i att bygga ett demokratiskt samhälle. För att utbildning inte ska vara
21 förbehållet en liten samhällselit krävs fortsatt kamp för en skola för alla.